

1 Řeřišník Hallerův

(*Cardaminopsis halleri*)

Řeřišník Hallerův je vytrvalá rostlina s četnými nadzemními kofenicími výhonky. Dorůstá výšky 15–50 cm. Lodyha je přímá, většinou zpróhýbaná, jednoduchá nebo rozvětvená a stejně jako listy buď lysá, nebo porostlá jednoduchými chloupky. Přízemní listy jsou řapíkaté, chlupaté. Lodyžní listy jsou vejčité až úzce oválné. Květenstvím je hrozen tvořený bohatým množstvím bílých nebo narůžovělých květů na stopkách. Patří mezi časně posly jara, běžně kvete od května do června, někdy už od dubna. Roste hojně na vlhkých loukách, březích potoků, podél okrajů cest v podhorských až horských oblastech.

2 Mochna zlatá

(*Potentilla aurea*)

Mochna zlatá je vytrvalá rostlina dorůstající 3–30 cm. Má postranní vystoupavé chlupaté lodyhy. Listy jsou řapíkaté, dlaniť složené, na lici straně lysé, na rubu s krátkými chloupky. Nápadné jsou její květy, které má pravidelné, pětičetné, zlatožluté s oranžovou skvrnou na bázi, čímž se odlišuje od ostatních druhů mochen. Kvete od května do července. Plodem jsou nažky. Mochna zlatá dává přednost chudým půdám na živiny, typická je pro horské louky a pastviny, okraje lesů a najít ji můžete i v kleči. Patří mezi ohrožené rostlinné druhy.

3 Viola žlutá sudetská

(*Viola lutea* subsp. *sudetica*)

Viola sudetská je svými velkými a příjemně vonícími žlutými květy ozdobou horských luk a pastvín. Je to vytrvalá bylina dorůstající 10–25 cm. Lodyhu má přímou a tenkou. Listy má jednoduché, spodní jsou zřetelně řapíkaté, horní někdy až přisedlé. Čepele listů jsou až podlouhle vejčité, horní jsou užší, na okraji vroubkovaně pilovité. U báze listů má nesouměrně rostoucí členěné palisty. Květy má sytě žluté, rozevřené do plochy, s několika purpurově-černými čárkami. Viola sudetská kvete od června do září. Patří mezi silně ohrožené druhy. Někdy se můžete setkat i s kříženci s jinými druhy.

4 Šťovík alpský

(*Rumex alpinus*)

Hojně se vyskytující šťovík alpský je nepřehlédnutelný svým charakteristickým hustým porostem, někdy velkým až několik desítek metrů čtverečných. Nesprávně je někdy nazýván „lopuch“. Šťovík alpský dorůstá až 160 cm. Vysoká, podélně rýhovaná lodyha, vyrůstá ze silného, plazivého oddenku. Listy má široké, na bázi hluboce srdčité, na vrcholu tupé, až 50 cm dlouhé. Má úzké vřetenovité květenství, husté a bohatě větvené. Kvete od června do července. Plodí cca 3 mm dlouhé, tmavě okrové nažky. Roste na vlhkých půdách bohatých na dusík, zejména kolem horských chat, zemědělských objektů, znečištěných struh a cest. Do Krkonoš se v minulosti dostal zřejmě s alpskými dřevaři, kteří si jej přinesli jako léčivku. Jeho likvidace je obtížná, patří mezi invazivní rostliny.

5 Zvonek český

(*Campanula bohemica*)

Zvonek český se na první pohled podobá ostatním druhům lučních zvonků, často se s nimi i kříží, a proto můžeme nalézt řadu přechodných typů. Je to endemit, téměř výhradně roste na území Krkonošského národního parku, kde byl v minulosti díky obhospodařování luk

hojnější, dnes ovšem patří mezi ohrožené druhy. Vyskytuje se hlavně ve vyšších polohách a spíše ve východní a střední části Krkonoš. Zvonek český je vytrvalá rostlina dorůstající 15–25 cm, výjimečně až 40 cm. Z tenkého rozvětveného kořene vyrůstají vzpřímené, tuhé a ve spodní části charakteristicky hranaté lodyhy, vytvářející řídké trsy. Přízemní listy mají dlouhé řapíky, zpravidla usychají v době květení. Lodyžní listy jsou v dolní části hustě nahloučené, řapíkaté s úzce polodlouhými čepelemi. Lodyžní listy ve střední a horní části jsou spíše přisedavé a směrem k vrcholu lodyhy se čepele zužují. Často robustní tmavě až světle modrofialové květy s protáhlou korunou vyrůstají jednotlivě nebo v menším hroznu po 2–5 květech. Kvete od července do srpna. Roste na dobře osluněných, vlhkých a na živiny bohatých půdách; na horských loukách, v ledovcových karech, podél cest. Nejníže se vyskytuje v Harrachově-Rýžovišti (760 m n.m.) a nejvýše na Sněžce.

6 Jitrocel větší

(*Prantago major*)

Jitrocel větší je 7–25 cm vysoká bylina charakteristická tuhými přízemními listovými porostem, někdy velkým až několik desítek metrů čtverečných. Nesprávně je někdy nazýván „lopuch“. Šťovík alpský dorůstá až 160 cm. Vysoká, podélně rýhovaná lodyha, vyrůstá ze silného, plazivého oddenku. Listy má široké, na bázi hluboce srdčité, na vrcholu tupé, až 50 cm dlouhé. Má úzké vřetenovité květenství, husté a bohatě větvené. Kvete od června do července. Plodí cca 3 mm dlouhé, tmavě okrové nažky. Roste na vlhkých půdách bohatých na dusík, zejména kolem horských chat, zemědělských objektů, znečištěných struh a cest. Do Krkonoš se v minulosti dostal zřejmě s alpskými dřevaři, kteří si jej přinesli jako léčivku. Jeho likvidace je obtížná, patří mezi invazivní rostliny.

7 Silenka dvoudomá

(*Silene dioica*)

Silenka dvoudomá je snadno rozpoznatelná, jako jediná ze silenek rostoucích v ČR má červené květy. Je to 20–70 cm vysoká rostlina. Lodyhu má přímou, málo větvenou, chlupatou. Všechny listy jsou na rubu pýřité a celokrajné. Přízemní listy jsou eliptické až vejčité, v řapíku zúžené. Lodyžní listy jsou eliptické, přisedlé a špičaté. Květenstvím je nepravidelný vidlan, květy jsou otevřené po celý den. Kvete od června do července. Roste na výživných až mírně kyselých půdách horských luk, v roklicích, na prameništích a v křovinách podél potoků a cest.

8 Jestřábník oranžový

(*Hieracium aurantiacum*)

Jestřábník oranžový, někdy také nazývaný chlupáček oranžový, je díky barvě květů naprosto nezaměnitelnou a nepřehlédnou rostlinou horských luk a pastvín. Vytrvalá bylina dosahuje výšky 25–50 cm. Přímá, bezlistá a chlupatá lodyha se v horní části krátce větví a vytváří chocholičnaté květenství složené z úborů. Přízemní listy vytvářejí řídký slouženou běžně ze dvou až tří listů. Tyto listy jsou celokrajné, podlouhlé, mírně se zužující u báze, mají sytě zelenou barvu. Kvete od července do září, květy mají jasně

oranžové až nachově červené zbarvení. Jestřábník oranžový roste na chudých půdách vysokohorských pastvín a mytín, na okrajích lesů, podél cest. Na rozdíl od ostatních jestřábníků patří mezi snadno rozpoznatelný druh. Je zařazen mezi ohrožené rostlinné druhy.

9 Kontryhel

(*Alchemilla*)

Kontryhele, jsou dosti obtížné na určování do druhu, jen v Krkonoších jich roste přes 20. Z léčebného hlediska je však podstatné, že všechny obsahují stejné účinné látky, takže není důležité, o jaký druh se přesně jedná. Kontryhele jsou vytrvalé byliny s lodyhou cca 10–50 cm vysokou. Z oddenku (podzemní části stonku) vyrůstá vždy na jaře světle zelené dlouze řapíkaté listy v přízemní růžici. Listy jsou laločné se zuby po okraji, svrchu lysé, pouze po zespodu a po stranách jemně chlupaté. Pro listy je typické vylučováním přebytné vody (gutace), která se pak drží ve formě kapek v nejnižší části čepele listu. Kvete od června do srpna drobnými žlutozelenými květy na dlouhých stoncích. Stanoviště, kde kontryhele roste, jsou slunná a vlhká místa luk, pastvín – prameništích, břehy potoků.

10 Pryskyřník prudký

(*Ranunculus acris*)

Tento nejběžnější druh pryskyřníku u nás je prudce jedovatý, při styku s pokožkou vyvolává pálení, zčervenání a později puchýře – „pryskyřče“, podle toho dostal i jméno. Pryskyřník prudký je 20–100 cm vysoká rostlina. Má velmi krátký, do 1 cm dlouhý oddenek, ze kterého vyrůstá přímá a rýhovaná lodyha, jež je větvená a v horní části lysá. Přízemní listy jsou dlouze řapíkaté, lodyžní listy jsou s kratšími řapíky až přisedlé. Pryskyřník prudký má zlatožluté, lesklé květy, na loukách tak vytváří doslova žluté koberec květů. Roste na vlhkých půdách, na loukách, pastvínách, na okrajích cest nejen v Krkonoších.

11 Pryskyřník platanolistý

(*Ranunculus platanifolius*)

Pryskyřník platanolistý patří k vzácnějším druhům naší květeny. Jedná se o typický horský druh. Rostlina dorůstá výšky 60–120 cm. Lodyha je přímá, od báze větvená, rýhovaná. Přízemní listy jsou dlouze řapíkaté,

s 3–5 dílnou čepelí. Lodyžní listy jsou krátce řapíkaté až přisedlé, s třídílnou čepelí. Má lysé květní stopky. Květy má bílé nebo jemně narůžovělé. Kvete od června do července. Roste ve vlhkých suťových lesích a na březích horských potoků, ve vysokostébelnatých nivách.

12 Rdesno hadí kořen

(*Bistorta major*)

Rdesno hadí kořen je až 1 m vysoká rostlina vyrůstající z tlustého, vně hnědého a uvnitř bílého, hadovité zatočeného, dřevnatého oddenku, který je posetý šupinatými zbytky po uschlých listech, jež z něj po stranách postupně vyrůstaly. Přízemní listy má podlouhlé, vejčité, špičaté a celokrajné. Lodyžní listy má kopinaté až vejčité, horní listy jsou přisedlé. Přímá lodyha je zakončena květenstvím v podobě 4–7 cm dlouhého klasu bleďě růžových květů s výrazně vyčnívajícím tyčinkami, připomínajícími kartáček. Kvete od května do srpna. Roste hojně na vlhkých nebo rašelinných loukách, na březích potoků, v lučních lesích, na kyselých půdách s vysokou hladinou spodní vody. V minulosti se rostlina používala v léčitelství, jako protilátka proti hadímu uštknutí, k zastavení krvácení, při úplavici.

LUČNÍ ROSTLINY

Jednoduchý klíč k určování

LUČNÍ ROSTLINY – Jednoduchý klíč k určování

Vydala Správa Krkonošského národního parku v roce 2015

Text: © Jakub Opršal

Ilustrace: © Věra Ničová

Grafická úprava: © 2123design s.r.o.

© 2015, Správa Krkonošského národního parku, Dobrovského 3, 54301 Vrchlabí

Vytištěno na recyklovaném papíře.

112

SOS

150

HASIČI

155

LÉKAŘ

158

POLICIE

602 448 338 nebo 1210

(+48) 985 nebo 601 100 300

HORSKÁ SLUŽBA (CZ) / GOPR (PL)

CZ PI Cíl 3 / Cel 3 2007.2013

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ / EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO
PŘEKRAČUJEME HRANICE / PRZEKRAČAMY GRANICE

SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU

www.krnap.cz

Klíč k určování lučních rostlin

Každá krkonošská louka vypráví svůj osobitý příběh. Jedno však mají všechny společné – byly vytvořeny člověkem, aby tu byly pro obživu lidí i hospodářských zvířat.

V období od 17. do 19. století vznikla pro Krkonoše charakteristická mozaika lesů a bezlesých lučních enkláv s typickými horskými květnatými loukami. O některé z nich bylo uvážlivě pečováno, některé se ale v průběhu času změnily v zanedbaná prostranství plná kopřiv, šťovíků a bodláčů, jiné ve spíše okrasné trávníky kolem chalup. Oba tyto přístupy – nedostatečná i přílišná péče – jsou špatné.

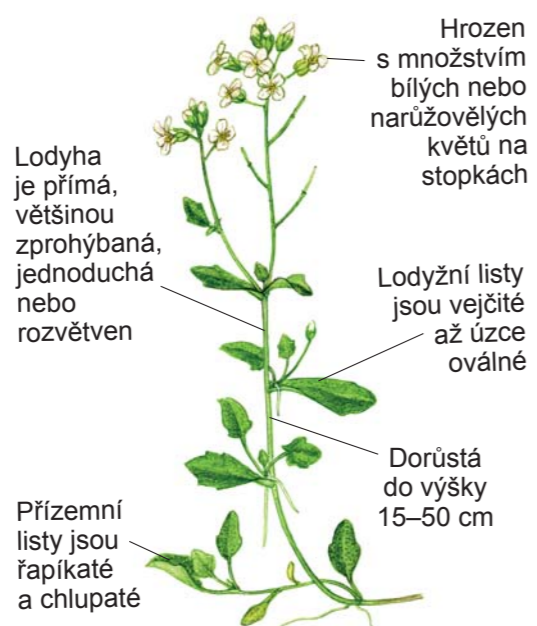
Současná péče o horské louky je snahou o navrácení a zachování jejich druhové rozmanitosti, ekologické stability i krajinné funkce. Za posledních několik staletí totiž nebylo nikdy tak málo luk v Krkonoších, jako právě dnes. Druhové bohatství i krása krkonošských luk je naprosto jedinečná díky místním klimatickým podmínkám, složení půdy i nadmořské výšce. Podhorské i horské louky jsou domovem jak trav, bylin a orchidejí, tak i velkého množství živočichů – motýlů, brouků kobylek, hadů, aj. a dnes i do budoucna by měly sloužit nejen pastvě dobytka, ale být i potěchou pro oči návštěvníků hor.

O jedinečnosti a významu krkonošské květeny svědčí i fakt, že endemický druh zvonek český, rostoucí pouze v Krkonoších, se spolu s hořcem tolitovitým stal erbovní rostlinou národních parků na české a polské straně hor. Spolu se Sněžkou jsou motivem společného loga českého Krkonošského národního parku a polského Karkonoského Parku Narodowego.

Tento určovací klíč vám představuje jen velmi malou část bohatství rostlinných druhů, které dávají krkonošským loukám jejich charakteristickou tvář. Nicméně až se vydáte do některé z mnoha krásně rozkvetlých lokalit, rozpoznáte aspoň ty nejrozšířenější a nevýznamnější druhy rostlin.

1

Řeřišník Hallerův

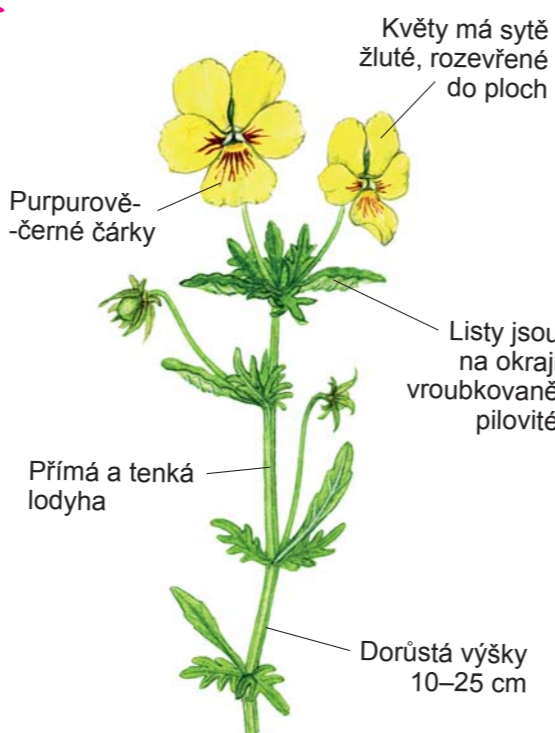
2

Mochna zlatá

3

Violka žlutá sudetská

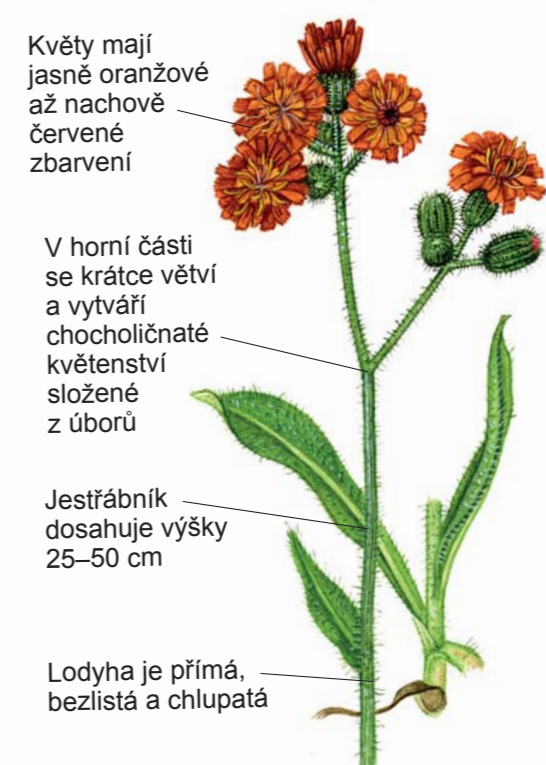
4

Šťovík alpský

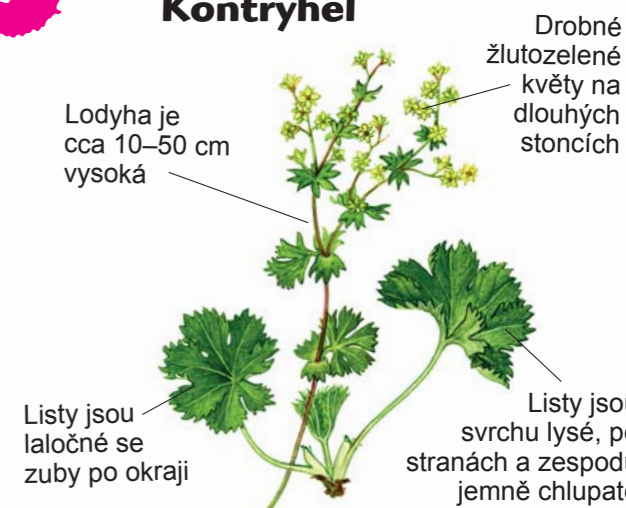
8

Jestřábník oranžový

9

Kontryhel

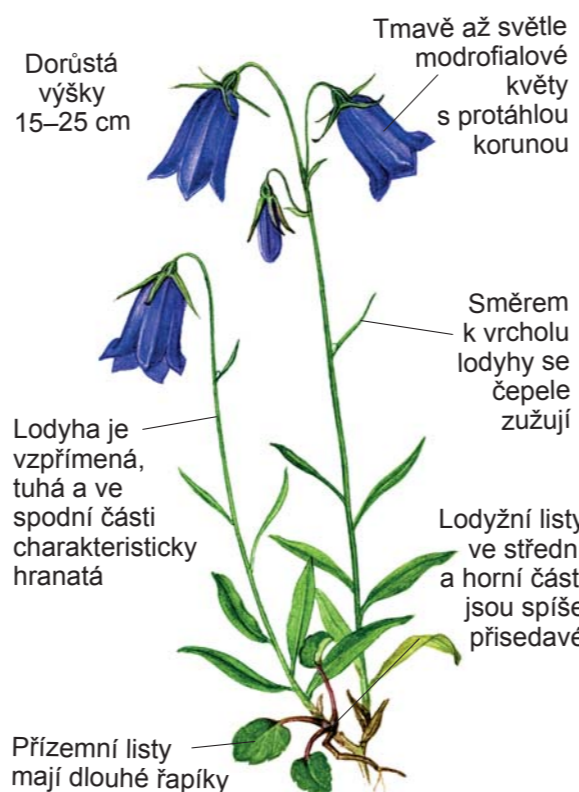
6

Jitrocel větší

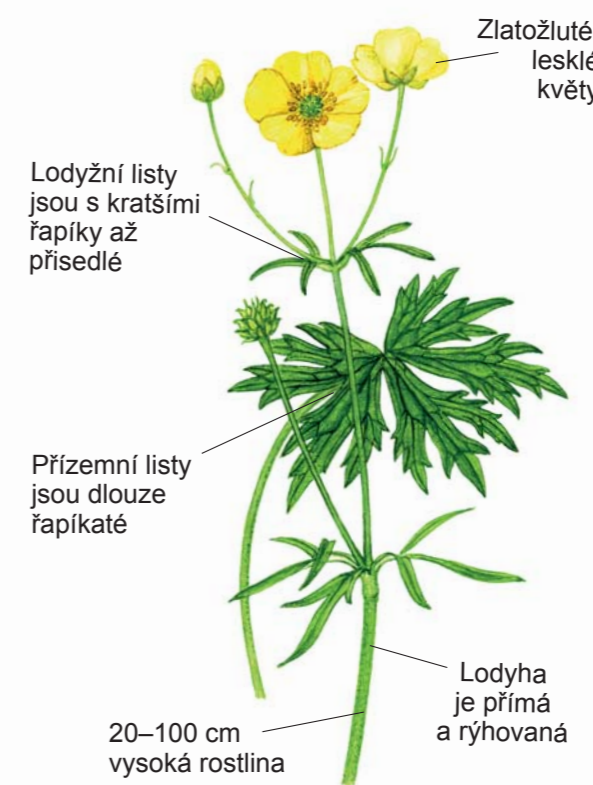
5

Zvonek český

10

Pryskýřník prudký

12

Rdesno hadí kořen

7

Silenka dvoudomá

